

Förvaltningshögskolan

Säkerhetszoner i Sverige: ett fall av symbolpolitik?

Melita Kurtisi & Monia Al-Adhami

Program: Kandidatprogrammet i Offentlig förvaltning, 180hp
Kurs (kurskod): Kandidatuppsats i offentlig förvaltning, 15 hp (FH1504)
Nivå: Grundnivå
Termin/år: HT 2024
Handledare: Livia Johannesson
Examinator: Martin Selander

Sammanfattning:

Program:	Kandidatprogrammet i Offentlig förvaltning, 180hp
Kurs (kurskod):	Kandidatuppsats i offentlig förvaltning, 15 hp (FH1504)
Nivå:	Grundnivå
Titel (svensk):	Säkerhetszoner i Sverige: ett fall av symbolpolitik?
Titel (engelsk):	Safety zones in Sweden: a case of symbolic politics?
Termin/år:	HT 2024
Handledare:	Livia Johannesson
Examinator:	Martin Selander
Nyckelord:	Visitationszoner, Brottsbekämpning, Symbolpolitik, Gängkriminalitet, Närbyråkrater, Diskretion, Polis

---

Syfte:	Studiens syfte är att undersöka huruvida lagstiftningen om visitationszoner är ett fall av symbolpolitik. I detta sammanhang är det av central betydelse att få en djupare förståelse för polisens upplevelser och åsikter på lagen om säkerhetszoner och dess möjlighet att bekämpa gängkriminalitet.
Teori:	Den teoretiska referensramen baseras på två relevanta teorier. Den första teorin belyser symbolpolitik med fokus på hur och varför den används av politiska beslutsfattare. Den andra teorin fokuserar på närbyråkrater och deras handlingsutrymme i att implementera lagstiftningar.
Metod:	Studien genomfördes med en kvalitativ intervjustudie som metod. Data samlades in genom semistrukturerade intervjuer med tio poliser verksamma inom yttre tjänst, från olika städer i Sverige.
Resultat:	Resultatet i studien tyder på att poliser inte anser att lagen om visitationszoner utgör en lämplig åtgärd för att bekämpa gängkriminalitet. De intervjuade poliserna lyfter exempelvis upp svårigheter med att implementera lagen, diskriminering och kränkning av integritet samt signalpolitik. Resultatet påvisar även omfattande kritik mot politiker, men belyser dessutom aspekter på när lagen kan vara användbar i praktiken.

Förord

Först och främst riktar vi ett stort tack till alla poliser som ställt upp och delat med sig av sina erfarenheter och upplevelser. Er medverkan har inte bara underlättat vårt arbete, men även berikat studien med betydelsefulla perspektiv. Detta har varit av stor betydelse för att möjliggöra genomförandet av denna studie. Vi vill dessutom tacka vår handledare Livia Johannesson för sin hjälp under arbetets gång. Hennes konstruktiva feedback har varit avgörande för att forma arbetet och hålla oss på rätt spår.

Vi vill även uttrycka vår tacksamhet till våra familjer för deras stöd och uppmuntran. Slutligen vill vi belysa vår djupa tacksamhet för det engagemang och den tid vi gemensamt har lagt ner på denna studie. Ett särskilt tack riktas till varandra för det stöd och den samarbetsvilja som har präglat denna period.

Melita Kurtisi

Monia Al-Adhami

Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet 2024.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Problemformulering och syfte	6
1.2 Frågeställning	6
2. Bakgrund	6
2.1 Tidöavtalet	6
2.2 Säkerhetszoner	7
3. Tidigare forskning	8
3.1 Visitationszoner i USA	9
3.2 Visitationszoner i Storbritannien	10
3.3 Symbolisk politik	11
3.4 Sammanfattning av tidigare forskning	12
4. Teori	13
4.1 Symbolpolitik	14
4.2 Implementering av policy	15
5. Metod	17
5.1 Val av metod	17
5.2 Urvalsprocess	18
5.3 Genomförande och analys av intervjuer	20
5.4 Transkribering	22
5.5 Etiska aspekter	23
6. Resultatanalys	23
6.1 Implementering av säkerhetszoner	24
6.2 Diskriminering	28
6.3 Symboler	30
7. Diskussion	31
8. Slutsatser	36
9. Framtida forskning	37
10. Referenslista	38
11. Bilagor	41
Bilaga 1: Informationsbrev	42
Bilaga 2: Intervjuguide	43

1. Inledning

Ökad gängkriminalitet, med sprängningar och skjutningar, belyser de underliggande faktorer som bidrar till den ökade förekomsten av det dödliga våldet (Regeringskansliet 2022). År 2023 bekräftades 363 skjutningar och 149 sprängningar totalt i Sverige (Polisen u.å.). I takt med att kriminaliteten ökar och tryggheten minskar har politikernas uppmärksamhet på lagen om säkerhetszoner ökat. Denna lag, ofta benämnd som visitationszoner, infördes i Sverige år 2024 som en proposition presenterat av Moderaterna med syfte att öka tryggheten och reducera brottsligheten i våldsutsatta områden. Lagen ger polisen befogenheter att på ett bestämt och avgränsat område, med en beslutsad tidsperiod, genomföra visitationer i syfte att förhindra brottsliga verksamheter (Sveriges Riksdag 2024).

Det finns en omfattande mängd tidigare forskning kring visitationslagen i länder som USA och Storbritannien. I denna uppsats lyfts ett antal tidigare studier där det framgår att det är osäkert om denna typ av åtgärd är effektiv mot organiserad brottslighet. Det blir således intressant att diskutera huruvida lagstiftningen om säkerhetszoner i Sverige utgör ett fall av symbolpolitik eller om det faktiskt underlättar polisens operativa arbete i att motverka kriminella gäng. Definitionen av begreppet symbolpolitik förklaras av Santesson-Wilson (2001) som politiska åtgärder som endast har ett symboliskt syfte. Med detta menar han att dessa politiska åtgärder inte ger praktiska och konkreta effekter och är därav endast utgör en symbol. Det kan till exempel vara att man vill signalera värderingar snarare än att det ska skapa faktiska förändringar. Symbolpolitik kan illustreras genom exempelvis lagförändringar eller offentliga uttalanden från politiker (Santesson-Wilson 2001 s. 2-4).

Med detta problem i åtanke blir det därför relevant att studera vad de som ansvarar för att implementera denna policy, nämligen poliser, tycker och tänker om denna lagstiftning. Uppsatsen analyserar därför om lagen om säkerhetszoner är ett fall av symbolpolitik, där polisens upplevelser av hur visitationslagen fungerar för att bekämpa kriminella gäng undersöks.

1.1 Problemformulering och syfte

Lagstiftningen om säkerhetszoner infördes med ambitionen att fungera som ett verktyg för att bekämpa organiserad kriminalitet. Huruvida denna åtgärd bidrar till detta, eller främst är en symbolisk åtgärd för att signalera politisk handlingskraft, är oklart. Det operativa polisarbetet spelar en central roll för samhällets säkerhet och trygghet. För att belysa denna aspekt är det av stor betydelse att lyfta fram polisernas upplevelser och tankar av lagen om visitationszoner då det är de som direkt implementerar lagstiftningen. Denna studie syftar till att skapa en djupare förståelse för hur lagen om säkerhetszoner påverkar deras arbete i kampen mot brottslighet samt de utmaningar som kan uppstå i samband med dess tillämpning i olika sammanhang.

1.2 Frågeställning

Frågeställningen som ska besvaras i studien är följande:

- *Hur upplever poliser i yttre tjänst att säkerhetszoner kan påverka deras förutsättningar i att bekämpa gängkriminalitet?*

2. Bakgrund

I Tidöavtalet fastställs flera faktorer som bidrog till utformningen av lagen om visitationszoner, liksom de bakomliggande orsakerna till att förslaget utvecklades från en proposition till en lag. Eftersom visitationszoner utgör en central del av denna studie, är det viktigt att belysa en grundlig bakgrund som klargör vad visitationszoner innebär, syftet med lagen samt vilka aktörer som har befogenhet att tillämpa lagen.

2.1 Tidöavtalet

Tidöavtalet är en politisk överenskommelse mellan Moderaterna, Liberalerna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna som offentliggjordes den 14 oktober, år 2022. Avtalets syfte är att dessa fyra partier ska samarbeta och tillsammans ta ansvar för att hantera Sveriges samhällsutmaningar. Kriminalitet är ett av de områden som ingår i överenskommelsen, och visitationslagen är en av många åtgärder som de fyra partierna enats om för att bekämpa brott och öka tryggheten i Sverige. I Tidöavtalet anges att visitationszoner

är tidsbegränsade områden där syftet är att söka efter bland annat vapen och sprängmedel som utgör en fara i samhället. Projektet och lagen ska utvärderas efter tre år för att bedöma dess effektivitet och resultat (Tidöavtalet 2022).

2.2 Säkerhetszoner

Visitationszoner trädde kraft i Danmark år 2004 där syftet med lagen är att ge polisen befogenheter att använda den som åtgärd mot att förebygga brott och öka tryggheten (Justitiedepartementet 2024, s.11). Det danska systemet har beaktats av Sveriges regering och i ett förslag av statsminister Ulf Kristersson et.al. (Sveriges Riksdag 2020) framhålls att bland annat visitationszoner har varit framgångsrika i arbetet mot gängkriminalitet i Danmark, samtidigt har det föreslagits att liknande åtgärder införs i Sverige för att uppnå liknande resultat (Sveriges Riksdag 2020, s.4-5). Däremot finns det en begränsad forskning från Danmark som kan bekräfta att detta stämmer.

År 2023 presenterade Moderaterna en proposition om säkerhetszoner. I förslaget som lades fram nämner politikerna att kriminaliteten i Sverige har ökat (Riksdagen 2023). Detta har resulterat i att många invånare känner sig otrygga och väljer att avstå från att anmäla eller vittna om brott på grund av rädslan för att bli hotad (Polisen 2024). Visitationszoner bedömdes vara en effektiv åtgärd som kan bidra till samhällets trygghet och säkerhet. Den 10 april 2024 beslutade Riksdagen att lagen om säkerhetszoner ska införas. Den 25 april 2024 fick Polismyndigheten möjlighet att fatta beslut huruvida lagen ska tillämpas i de olika kommunerna. Lagen innebär att polisen får utökade befogenheter att genomföra kroppsvisitationer och genomsöka transportmedel vid misstanke om illegal aktivitet eller innehav av förbjudna föremål inom ett område präglat av risker och problem. Visitationerna ska genomföras under en period av cirka två veckor, men denna period kan förlängas om fallet kräver det (Polisen u.å.).

Regeringens syfte med införandet av visitationszoner är att ge polisen utökade befogenheter i avsikt att förebygga och bekämpa gängkriminalitet, skjutningar och sprängningar, vilka har haft en allvarlig inverkan på samhället. Lagen föreslogs utifrån en riskbedömning där konflikter mellan grupper och akuta hot om våld är särskilt framträdande. Genom rättsliga prövningar har

man säkerställt att åtgärderna är rimliga och följer grundläggande fri- och rättigheter. (Regeringskansliet 2024).

Myndigheten Diskrimineringsombudsmannen, har uttryckt oro över att lagen kan innebära en individs rätt till integritet och etnisk profilering. Kritiker menar att visitationszoner riskerar att skapa en känsla av extrem övervakning och otrygghet för laglydiga medborgare, särskilt i socioekonomiskt utsatta områden. De framför dessutom risken för att denna typ av insats kan leda till diskriminering av vissa grupper (Diskrimineringsombudsmannen 2024).

“Lagen om säkerhetszoner har trätt i kraft – men inga förändringar i Borås”, “Inga skånska säkerhetszoner planerade – men kan ändras snabbt” (Borås Tidning 2024 & SVT Nyheter 2024). Citaten belyser att lagen om visitationszoner har införts, men att det är upp till varje kommun att besluta om den ska tillämpas i just deras område. Detta bekräftas även av Polisen, som på sin hemsida skriver att *“Polisen kan besluta om tillfälliga säkerhetszoner”* (Polisen u.å.).

3. Tidigare forskning

I internationell kontext finns det en del forskning kring visitationszoner och dess effektivitet i att bekämpa kriminella gäng. I en skandinavisk kontext saknas däremot vetenskaplig forskning om denna lagstiftning och vi har därför valt att lyfta fram studier från både USA och Storbritannien där säkerhetszoner har införts och resultaten studerats. På så sätt kan vi få varierade perspektiv och en djupare förståelse för hur brottslighet och trygghet påverkas av implementeringen av visitationslagen. I detta avsnitt presenteras en redogörelse för ett urval av dessa internationella studier, vilket belyser att det även i Skandinavien finns ett stort behov av liknande forskning i framtiden.

I de artiklar som analyserar huruvida säkerhetszoner har en avskräckande effekt på brottslighet, är fokus huvudsakligen riktad på våldsbrott, såsom mord och misshandel, samt narkotikabrott. Dessa brottstyper är oftast förknippade med kriminella gäng, en koppling som man kan observera även i svensk kontext. Eftersom att det saknas forskning om detta i Skandinavien

framstår det därför relevant att undersöka hur denna metod har fungerat internationellt för att möjliggöra en bedömning av dess implementering i Sverige. Det är dock viktigt att påpeka att det rättsliga ramverket internationellt, såsom i USA och Storbritannien, skiljer sig från det svenska, vilket gör det nödvändigt att förhålla sig försiktigt och kritiskt till resultaten i studierna, i förhållande till Sverige.

3.1 Visitationszoner i USA

“*Do Stop, Question, and Frisk Practices Deter Crime?* (Weisburd et al. 2016) är en studie som genomfördes för att undersöka de effekter “*Stop, Question and Frisk*” metoden har haft på brottsligheten i New York City. Metoden “*Stop, Question and Frisk*” ger en rättighet till poliser i New York City att på allmänna platser stoppa individer, ifrågasätta dem och genomföra visitationer. Det krävs att polisen har en rimlig misstanke mot den berörda individen som de vill visitera. Studiens fokus ligger på en mikrogeografisk nivå, vilket innebär visitationszoner i specifika områden och inte i hela staden. Dessutom fokuserar denna studie på säkerhetszoner som används över korta tidsperioder för att fånga upp de kortsiktiga effekterna. I NYC ser man en markant ökning i användning av denna metod mellan år 2003 och 2011. Det har därför uppstått en hel del kritik mot SQF-metoden, där kritiker hävdar att det gör mer skada än nytta att genomföra visitationer i en så stor utsträckning. Kritiker anser att metoden har varit särskilt inriktad på minoritetsgrupper i samhället, ungdomar samt vissa socioekonomiskt utsatta områden i staden, vilket enligt dem resulterar i en känsla av orättvisa. Detta kan få en negativ påverkan på förtroendet för polisen och därav gör mer skada än nytta (Weisburd et al. 2016, s. 32-36).

Undersökningen genomfördes genom en jämförande analys av statistik på brottsligheten i New York City och data på de genomförda visitationszonerna i staden. Studiens resultat indikerar att metoden “*Stop, Question and Frisk*” leder till en kortsiktig avskräckande effekt. Det har identifierats ett samband mellan en ökning av antalet visitationszoner och en minskning av antalet brott. Detta samband framträder endast som en kortsiktig avskräckande effekt av brottslighet och dessutom endast på mikronivå inom små geografiska områden och över en begränsad tidsperiod. Det poängteras tydligt i studien att sambandet mellan minskad brottslighet och ökade antal “*hot spots*” även kan bero på andra faktorer, i detta sammanhang förekommer det begränsningar i att säkerställa kausalitet (Weisburd et al. 2016, s. 36-49). Det

innebär att det är svårt att hävda att visitationszoner i sig är den avgörande faktorn bakom minskad brottslighet i New York City och detta oberoende av externa faktorer.

Artikeln *“The Effects of Local Police Surges on Crime and Arrests in New York City”* (MacDonald, Fagan & Geller 2016) undersöker en polisiär insats som infördes i New York City och som kallades för *“Operation Impact”*. Denna insats utökade polisens befogenheter att utföra visitationer och övervakningar i brottsutsatta områden. Syftet med *“Operation Impact”* var att reducera kriminalitet i områden med hög brottslighet i staden och därmed öka känslan av trygghet. Genomförandet av studien krävde datainsamling från områden där insatsen hade implementerats och från andra områden i New York City. Datan som samlades in inkluderade olika kategorier av brott såsom våldsbrott, egendomsbrott och vapenbrott, bland annat. Detta möjliggjorde en jämförande analys mellan dessa områden för att undersöka effekterna av *“Operation Impact”* på brottsbekämpning, och bedöma om dessa visitationer bidrog till avskräckande effekter på brottsligheten (MacDonald, Fagan & Geller 2016, s. 1-5).

Resultatet tyder på att rapporteringar av brott, såsom inbrott och rån, minskade i de områden där denna insats implementerats. Minskningen är dock relativt liten i förhållande till det totala antalet anmälda brott i staden. Våldsbrott, inklusive misshandel och mord, visade obetydliga minskningar. Författarna påpekar dessutom att det inträffade brottsförflyttningar, vilket innebär att kriminella individer begick brott i andra områden där polisens närvaro och auktoritet var mindre framträdande. Man kunde även observera att arresteringar ökade i dessa utsatta områden som ett resultat av de intensiva visitationerna där sådana arresteringar främst var kopplade till vapenbrott. Undersökningen bekräftar att polisens närvaro kombinerat med de befogenheter som de har tilldelats hade en blygsam avskräckande effekt på brottsligheten i de områden där *“Operation Impact”* har införts (MacDonald, Fagan & Geller 2016, s. 7-11).

3.2 Visitationszoner i Storbritannien

Artikeln *“Does Stop and Search Deter Crime? Evidence from Ten Years of London-Wide Data”* (Tiratelli, Quinton & Bradford 2018) undersöker om metoden *“Stop and Search”* avskräcker brottslighet i London. *“Stop and Search”* har varit en mycket omtalad metod, där diskussionen framförallt fokuserar på om det har bidragit till en framgångsrik effekt att avskräcka brott. Metoden används av poliser i London för att stoppa och genomsöka personer,

både under omständigheter där det finns en misstanke och i situationer där det saknas misstanke. I artikeln delas "*Stop and Search*" metoden in i två olika kategorier: den ena handlar om att polisen måste ha en skälig misstanke för att ha befogenhet att visitera individer, medan den andra avser visitationer i ett avgränsat geografiskt område under en angiven tidsperiod. Användningen av denna metod har minskat markant genom åren men trots detta är den mycket omtalad och kontroversiell (Tiratelli, Quinton & Bradford 2018, s. 1213-125).

I denna studie analyserades brottsdata på stadsdelsnivå i London mellan åren 2004 till 2014. Den insamlade datan omfattade statistik över drogrelaterade brott, egendomsbrott samt våldsbrott. Vad gäller narkotikabrott framträdde en konsekvent koppling, där en ökning av genomförda visitationer, resulterade i en minskning av denna typ av brottslighet. Däremot vad gäller egendomsbrott och våldsbrott kunde man se att resultaten var inkonsekventa. Vilket indikerar att det inte fanns något tydligt samband mellan polisens användning av "*Stop and Search*"-metoden och minskad brottslighet i dessa kategorier. I studien poängteras därför att denna metod inte har en betydande avskräckande effekt på brottslighet, trots att poliser själva anser det, och att det istället används som ett verktyg för att utöva kontroll och makt (Tiratelli, Quinton & Bradford 2018, s. 1222-1226).

3.3 Symbolisk politik

Slaven & Boswell (2018) redogör en detaljerad förklaring och fördelning av begreppet symbolpolitik. Fokuset i den studien är migrationspolitik och de bakomliggande orsakerna till användningen av symboliska åtgärder i en omfattande utsträckning. Begreppet symbolpolitik definieras som en metod för politiker att signalera intresse och värderingar snarare än åtgärder som kan lösa samhällsproblem. Därav lyfts lagar om motverkning av irreguljär migration som exempel i artikeln, då det inte anses vara något som har en omfattande påverkan på migrationen och istället till stor del endast signalerar politiska förväntningar (Slaven & Boswell 2018, s. 1477-1478).

Författarna delar upp symbolpolitiska drivkrafter inom tre olika kategorier: Kompensation, manipulation och anpassning. För det första beskrivs kompensation som ett försök för politiker att dölja de skillnader som existerar mellan politik och allmänhetens preferenser. Politiker använder sig av kompensation som strategi för att dölja ineffektivitet och för att undvika kritik.

På så sätt dämpar de oron hos allmänheten samtidigt som de framstår som handlingskraftiga. Manipulation används å andra sidan som en politisk strategi för att vinna offentlighetens stöd. Detta görs genom att sprida emotionella och känslomässiga berättelser om problemet i fråga, för att övertyga invånarna och forma opinion. Syftet med dessa berättelser är att väcka känslor hos väljarna såsom ilska eller oro, vilket i sin tur leder till att politiker enklare kan rikta fokuset på ett specifikt område inom problemet. Den sista kategorin, anpassning, handlar om att anpassa åtgärder för att det ska stämma överens med allmänhetens narrativ. Detta görs även om dessa narrativ inte stämmer överens med aktörernas egna uppfattningar och övertygelser. Politiker tillämpar anpassning genom att utforma symboliska policyer för att tillfredsställa allmänheten, trots att de är medvetna om att dessa åtgärder saknar reell effektivitet. Resultatet i denna studie tyder på att anpassning var den största symbolpolitiska drivkraften för tre policybeslut under 60-talet i Storbritannien (Slaven & Boswell 2018, s. 1478-1481, 1491).

3.4 Sammanfattning av tidigare forskning

De två första artiklarna analyserar visitationszoners användning i USA och om denna metod har en potentiell avskräckande effekt på brottslighet. I Weisburd et al. (2016) framgår det att visitationszoner har en kortsiktigt avskräckande effekt som gäller i begränsade områden med begränsad tidsperiod. Det betonas dock att sambandet mellan minskat antal brott och ökade antal visitationszoner kan bero på andra externa faktorer. Artikeln belyser även kritikernas synpunkter på denna lagstiftning, där de argumenterar för att metoden främst har riktat sig mot bland annat minoritetsgrupper och medborgare i socioekonomiskt utsatta områden, vilket kan resultera i att förtroendet för polisen minskar (Weisburd et al. 2016, s. 32, 46-49). I andra artikeln av MacDonald, Fagan och Geller (2016) framhålls att säkerhetszoner uppvisar en viss avskräckande effekt, men en betydligt liten och blygsam sådan. Denna effekt var endast påtaglig för brott som inbrott och rån. Vad gäller brott som mord och misshandel, upptäcktes inga signifikanta minskningar. Artikeln uppmärksammar även att brott förflyttades till andra delar i staden där polisen inte befann sig i samma utsträckning (MacDonald, Fagan och Geller 2016, s. 7-11)

Från Tiratelli, Quinton och Bradfords (2018) studie genomförd i Storbritannien, framgår det att det inte kunde identifieras en markant avskräckande effekt på brott till följd av visitationszoner. Det mest framträdande sambandet observerades i narkotikabrott, där man

kunde tyda en koppling mellan visitationszoner och minskade antal brott. Vad gäller våldsbrott och egendomsbrott bekräftades inga samband, vilket resulterade i en slutsats att säkerhetszoner inte har en betydande effekt på att avskräcka brott (Tiratelli, Quinton och Bradford 2018, s. 1222-1226).

I den sista artikeln delar författarna Slaven & Boswell (2018) upp symbolpolitiska drivkrafter inom tre kategorier. Dessa kategorier är kompensation, där politiker vill dölja ineffektivitet, manipulation som handlar om att forma opinion genom att förmedla känslor till väljarna, och den sista anpassning, som fokuserar på att anpassa åtgärder för att det ska stämma överens med väljarnas synpunkter. Resultatet i studien tyder på att politiker i Storbritannien använde sig av anpassning för tre policybeslut, stiftade under 60-talet (Slaven & Boswell 2018, s. 1478-1481, 1491).

4. Teori

I detta avsnitt presenteras de teorier som bedöms vara relevanta och centrala för denna studie. Här tas det upp symbolpolitik, dess definition samt andra centrala begrepp inom området. Utgångspunkten är Hermanssons (2018) definition av symbolpolitik och hennes tydliga uppdelning av hur symbolpolitik används av politiska beslutfattare. Denna teori är relevant då undersökningen visar huruvida lagstiftningen om säkerhetszoner är ett exempel på symbolpolitik eller om denna åtgärd kan åstadkomma faktiska förändringar. Den andra teorin handlar om närbyråkrater och deras handlingsutrymme i att implementera policys. Dessutom redogörs det för tjänstepersonernas möjlighet till användning av diskretion i det operativa arbetet, samt lyfts det fram olika perspektiv på implementeringsprocessen. Närbyråkraternas arbete är nödvändigt att lyfta fram i denna studie, då fokus ligger på polisens upplevelser av policyn om visitationszoner.

4.1 Symbolpolitik

Inom kriminologin beskrivs begreppet symbolpolitik som en "ineffektiv" typ av politik, det vill säga en slags politik som inte kan uppnå sitt syfte eller få en betydande effekt. Symboliska uttalanden används flitigt av politiker för att legitimera sin politik och på så sätt påverka

väljarna. Enligt forskning på valkampanjer i USA använder kandidaterna främst symbolpolitik när det gäller politiska uttalanden om kriminalitet. Istället för att framföra faktiska åtgärder som kan ge ett positivt resultat på brottsbekämpning, använder politiker sig av symboler för att påverka väljarna och få deras stöd (Hermansson, 2018 s. 22-25).

I sin studie "*The role of symbolic politics in exceptional crime policy debate: a study of the 2014 Swedish general election*", undersökte Hermansson (2018) de kontexter där symbolisk politik användes i de politiska debatterna i samband med Sveriges riksdagsval 2014. De debatter som artikeln främst fokuserar på handlar om kriminalpolitiken, och syftet med studien är att undersöka hur dessa symboler påverkade debatten och dess innehåll (Hermansson 2018, s.22-23).

Hermansson (2018) klassificerade de symboliska påståendena i tre övergripande kategorier, "emotionellt fördömande", "symbolisk rationalitet" och till sist "den mångfacetterade innebörden av brottsförebyggande". Den förstnämnda, emotionellt fördömande, användes i debatter inför riksdagsvalet 2014 för att uttrycka statens styrka och handlingskraft, där partierna framförde formuleringar såsom "*kraftigt bekämpa*" eller "*nolltolerans*". Politikerna kommunicerade känslor som ilska, för att demonstrera för väljarna att deras oro över kriminalitet togs på största allvar. Kategorin symbolisk rationalitet handlar om expertkunskap och forskning, med betoning på långsiktiga lösningar för att förebygga brottslighet. Inom denna kategorin presenterade politikerna symbolik, exempelvis i form av sakliga och rationella lagförslag, vilket skapade en känsla av trovärdighet hos väljarna. I den sista kategorin som fokuserar på det förebyggande arbetet framgick det att politiker använde brottsförebyggande som ett centralt begrepp i sina uttalanden. Författaren menar däremot att begreppet användes på varierande sätt av olika partier. Vissa politiker betonade vikten av att lösa grundproblemen för kriminalitet, såsom socioekonomiska ojämlikheter samt fattigdom, medan andra politiker fokuserade på hårdare straff som en lösning (Hermansson 2018, s. 28-35).

4.2 Implementering av policy

När en policy har stiftats av politiska beslutfattare i regeringen, är det sedan närbyråkraternas arbetsuppgift att verkställa denna lagstiftning, detta är Herttings (2023) förklaring av begreppet implementering. Närbyråkrater, som poliser och socialarbetare, spelar en avgörande roll i

implementeringsprocessen av en policy. Detta eftersom de har den närmaste och direkta kontakten med invånarna, vilket i sin tur är mottagarna och de som är mest påverkade av lagstiftning. Närbyråkrater har en slags maktposition då de många gånger har ett stort handlingsutrymme för att implementera lagen. De beslut som tas i det dagliga arbetet anpassas med hänsyn till enskilda fall och detta utifrån egen tolkning av lagstiftningarna. Det är i denna fas av policyprocessen som beslut blir verklighet, det vill säga att lagen verkställs och implementeras (Hertting 2023, s.250).

Användningen av handlingsfriheten som närbyråkrater har, delas upp i tre teorier. För det första talar man om närbyråkraternas egenintresse, det vill säga att de agerar utifrån sina egna intressen och inte anstränger sig mer än nödvändigt. För det andra talar man om att handlingsutrymmet används som ett sätt för dessa tjänstepersoner att anpassa sitt arbete utifrån invånarnas behov, och på så sätt bli det lättare att uppnå de mål politiker fastlägger. Den sista kategorin som utgår ifrån Lipskys teori ger en mer komplex bild av närbyråkraternas arbete. Här talar man istället om de svårigheter som tjänstepersoner stöter på i sitt dagliga arbete med att balansera mellan å ena sidan förhålla sig till policys från politiker och å andra sidan bibehålla den direkta kontakten med medborgare (Hertting 2023, s. 250-251)

Politiska beslutsfattare förväntas besluta om lagstiftningar och agera vid framväxten av samhällsproblem. Detta måste göras även i de fall då de inte är medvetna om de mest optimala åtgärderna som ska genomföras, samt de strategier för hur de ska implementeras. Till följd av detta tenderar en del beslut att bli otydliga, och denna oklarhet speglar en underliggande osäkerhet hos politiker. En sådan typ av politik kan benämnas symbolpolitik eftersom den troligen inte resulterar i någon faktisk förändring. Implementeringsprocessen kan påverkas negativt av oklara mål från politiker, då det kan bli utmanande för närbyråkraterna att veta hur de ska agera. I sådana situationer är det lämpligt att utveckla nya och konkreta lösningar till problemen, vilka sedan kan prövas av närbyråkrater för att få en tydlig utvärdering på hur åtgärden fungerade i det operativa arbetet. (Hertting 2023, s. 241-242).

Diskretion tillämpas i större utsträckning i situationer där målet är otydligt och otillräckligt. Begreppet diskretion belyser tjänstemännens handlingsutrymme vid interpretation samt tillämpning av regler från politiska beslutsfattare. Det kan fungera som ett verktyg för

tjänstepersoner att hantera praktiska utmaningar som uppstår i arbetet, men det är avgörande att användningen av detta verktyg upprätthåller en balans. Diskretion i en begränsad omfattning, det vill säga att lagen implementeras helt utan flexibilitet och anpassning, kan leda till ritualiserade processer vilket i sin tur resulterar i ineffektivitet. Övriga och komplexa problem blir därigenom betydligt svårare att hantera och lösa. Om det däremot är för mycket diskretion, alltså att tjänstepersoner inte följer reglerna, påverkar detta rättssäkerheten negativt. Besluten som fattas har då en tendens att vara baserade på tjänstepersonernas egna inställningar istället för att utgå ifrån lagstiftningar (Bastien 2009, s.667-669, 681). Närbyråkrater behöver således vara flexibla med sina beslut när de hanterar individuella fall, samtidigt som de styrs av policyramverk och tydliga mål för att säkerställa att implementeringen både blir effektiv och upprätthåller principer om rättvisa.

Det finns tre väsentliga perspektiv att belysa när det gäller implementering och dess process. Det första perspektivet är känt som *“top-down”*, eller uppifrån och ned-perspektivet, där fokus ligger på central styrning av politiker högre upp i hierarkin. I detta perspektiv menar man att närbyråkrater har en stark tilltro till att politiska beslutsfattare har förmågan att direkt styra implementeringsprocessen av en policy genom tydligt definierade mål samt korrekta styrmedel. Därigenom kan politiker strategiskt rikta implementeringen i önskad riktning för att uppnå syftet och målet med lagstiftningen. Det andra perspektivet benämnt *“bottom-up”*, nedifrån och upp-perspektivet, utgör en motsats till det föregående perspektivet där fokus ligger på den lokala anpassningen. Här är tilltron till politikernas förmåga inte lika stark, och det råder en osäkerhet kring huruvida de kan styra implementeringsprocessen. I nedifrån och upp-perspektivet styrs riktningen av implementeringen beroende på de aktörer som är involverade i processen och deras personliga interpretation av lagstiftningen. Detta resulterar i att den policy som politikerna utformar, oftast inte förblir densamma när den tillämpas och möter verkligheten och invånarna. Det sista perspektivet utgör en mellanposition mellan de två tidigare perspektiven. Implementeringen i detta perspektiv är varken helt frikopplad från politiska direktiv, men inte heller direkt kopplad till dem. Här menar man istället att det stora handlingsutrymmet som finns hos närbyråkrater, måste begränsas och anpassas efter beslut från politiska beslutsfattare (Hertting 2023, s. 237-239).

5. Metod

I detta kapitel ges en övergripande redogörelse för hur studien har genomförts samt de val och metoder som har tillämpats för att genomföra undersökningen. En detaljerad genomgång av val av metod, urval, genomförande och etiska överväganden kommer att presenteras. Syftet med detta kapitlet är att ge en tydlig bild av hur forskningsprocessen har genomförts samt redogöra metodvalen som har tillämpats i studien.

5.1 Val av metod

För att genomföra en välstrukturerad studie och på ett djupgående sätt besvara frågeställningen har en kvalitativ forskningsansats valts. Den aktuella frågeställningen “ *Hur upplever poliser i yttre tjänst att visitationszoner påverkar deras förutsättningar att bekämpa gängkriminalitet?* ” kräver en djupgående förståelse för polisernas uppfattningar, erfarenhet och resonemang. Syftet är att belysa polisens perspektiv och upplevelser kring visitationszoner och hur lagen påverkar deras arbete i kampen tillsammans, med de utmaningar som kan uppstå i samband med dess tillämpning i olika situationer. Den kvantitativa metoden ansågs inte vara tillräckligt tillämplig för denna studie då den inte hade kunnat fånga upp aspekter som studien ämnar att belysa. Detta eftersom att en kvantitativ metod främst mäter olika fenomen i form av statistik och siffror och det är inte något som denna studie kräver. Forskningsfrågan fokuserar på polisens syn på lagen och genom att använda intervjuer som forskningsmetod skapas en nära koppling till de individer som studien avser att undersöka (Ahrne & Svensson 2022 s.11-15).

Eftersom lagen om visitationszoner utgör huvudsakligt fokus för denna studie, har vi valt att intervjua poliser då de har den relevanta och direkta erfarenheten av arbetet med att bekämpa gängkriminalitet samt tillämpningen av den nya visitationslagen (Carlsson & Carlsson 2020, s.95)

Semistrukturerade intervjuer genomförs i studien för att få en djupare förståelse av polisens personliga åsikter av att potentiellt tillämpa lagen om säkerhetszoner samt deras perspektiv på brottsbekämpning. För att säkerställa en strukturerad intervjuprocess förbereddes frågorna i förväg. Detta för att skapa enhetlig struktur för varje intervju med relevanta följdfrågor. Användningen av semistrukturerad metod som datainsamlingsmetod har bedömts vara mest

lämplig, eftersom metoden möjliggör förberedelse av öppna frågor i förväg samtidigt som följdfrågor kan anpassas utifrån intervjupersonernas svar. Detta möjliggör en datainsamling som fångar nyanserade perspektiv och erfarenheter. Genom att använda öppna frågor som "*Hur upplever du att...*" och "*Anser du att...*", (se bilaga 2) har vi fått svar med djupa beskrivningar. Genom följdfrågor som "*Vad innebär det...*" och "*Kan du förklara mer...*" har vi kunnat få ytterligare insikter och klargöranden om deras åsikter kring visitationszoner (Carlsson & Carlsson 2020, s.99-100).

Intervjuerna genomfördes enskilt med varje polis eftersom strukturerade frågor användes där deras personliga erfarenheter och åsikter var av central betydelse. Möjligheten att använda fokusgrupper fanns, men denna metod bedömdes som mindre lämplig för studien. Denna typ av intervjumetod ger större utrymme för diskussion mellan poliserna, vilket inte ansågs relevant i studien. Detta eftersom det eventuellt skulle begränsa möjligheten att säkerställa att varje polis får uttrycka sina individuella upplevelser och åsikter fritt kring lagen om säkerhetszoner (Carlsson & Carlsson 2020, s.93-96).

5.2 Urvalsprocess

För datainsamlingen i denna studie har intervjuer genomförts med tio poliser. För att säkerställa att den insamlade datan var relevant för studiens syfte fastställdes specifika urvalskriterier som valda deltagare skulle uppfylla. För att genomföra studien har urvalet begränsats till poliser som arbetar i yttre tjänst, områdespoliser, ingripande poliser och utrednings poliser, snarare än att omfatta alla poliser. Dessa grupper valdes eftersom deras erfarenheter och arbetsuppgifter ansågs vara betydelsefulla för att belysa studiens syfte och besvara forskningsfrågan.

<i>Polis</i>	<i>Kön</i>	<i>Erfarenhet</i>	<i>Befattning</i>	<i>Tjänstgöringsort</i>	<i>Tid</i>	<i>Intervjuplats</i>
<i>A</i>	Kvinna	2,5 år	Ingripandeverksamhet	Malmö	19 min	Zoom
<i>B</i>	Man	6 år	Ingripandeverksamhet	Göteborg	16 min	Zoom
<i>C</i>	Man	17 år	Områdespolis	Borås	28	Cafe

					min	
D	Man	15 år	Områdespolis (Gruppchef)	Borås	29 min	Polismyndigheten
E	Man	5 år	Områdespolis	Karlshamn	18 min	Zoom
F	Kvinna	17 år	Kommunpolis	Malmö	24 min	Zoom
G	Kvinna	5 år	Jour (Utredningsbefäl)	Malmö	23 min	Grupprum
H	Man	18 år	Kommunpolis	Malmö	22 min	Polismyndigheten
I	Man	15 år	Områdespolis	Borås	21 min	Zoom
J	Kvinna	1,5 år	Områdespolis	Malmö	19 min	Zoom

För att säkerställa tillgång till intervjupersoner har vi planerat rekryteringsprocessen, med hänsyn till att både yrket och de personer som skulle intervjuas kan vara svåra att nå. Genom att ha en genomtänkt strategi har vi kunnat minska hinder och stressfaktorer som annars kan uppstå vid den tidsbegränsningen vi har (Carlsson & Carlsson 2020, s.96).

För att identifiera relevanta intervjupersoner inom poliskåren har vi inledningsvis kontaktat Polismyndigheten. Trots upprepade försök erhöles inga svar, vilket är förståeligt då yrket har hög arbetsbelastning och skiftande arbetstider som präglar yrket. Därefter tillämpades en snöbollsurval metod genom att kontakta poliser inom vårt befintliga nätverk och be dem vidareförmedla vår förfrågan till potentiella intervjupersoner. Detta för att snöbollsurvalet bedömdes vara relevant för att komma i kontakt med fler poliser (Bryman, 2018 s.244). . Vi har även nyttjat våra personliga kontakter genom att fråga individer i vår omgivning om de känner poliser som skulle kunna tänka sig att delta. Denna metod visade sig vara mest framgångsrik och resulterade i att majoriteten av intervjupersonerna rekryterades på detta sätt (Carlsson & Carlsson 2020, s.96).

Snöbollsurvalet bedöms som en lämplig metod eftersom det möjliggör en undersökning av en specifik företeelse, i detta fall visitationszoner som en åtgärd mot brottslighet. Dock innebar metoden en potentiell risk. Under urvalsprocessen tillfrågades poliser även om deras kollegor kunde och ville delta i studien. Detta kan ha resulterat i att deltagare med liknande åsikter och erfarenheter inkluderades och därmed kan även detta ha påverkat variationen i det insamlade materialet (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2022, s.63).

När samtliga intervjupersoner hade kontaktats, skickades ett informationsbrev ut via mail. Mailet innehöll en beskrivning av studiens syfte, en uppskattning av intervjuens längd samt en redogörelse för relevanta etiska aspekter. Dessa inkluderade att deltagandet är frivilligt, att intervjupersonerna förblir anonyma samt att insamlad information behandlas konfidentiellt och används enbart i forskningssyfte (se bilaga 1). Därefter började planeringen av intervjuerna genom att boka tid och plats tillsammans med deltagarna.

5.3 Genomförande och analys av intervjuer

För att besvara vår frågeställning och syftet med denna kvalitativa studie, genomfördes tio intervjuer med poliser verksamma i yttre tjänst, där samtliga inte har tillämpat lagen i de städer de är verksamma i. Sex av intervjuerna genomfördes digitalt via Zoom och fyra intervjuer genomfördes fysiskt på plats. Då vi ville säkerställa att ingen viktig information gick förlorad under intervjuerna deltog vi båda och spelade in samtliga intervjuer. Detta försäkrade noggrann dokumentation och minskade risken att viktig information gick förlorad.

Innan intervjuerna påbörjades genomfördes övningsintervjuer där vi intervjuade varandra. Syftet med det var att utvärdera frågornas utformning, eventuella svårigheter samt att få en bättre förståelse för intervjusituationen ur både intervjuarens och deltagarens perspektiv. Fokusområdet för studien är lagen om säkerhetszoner, vilket krävde noggrant förberedelsearbete. För att säkerställa en tillräcklig kunskapsnivå inför intervjuerna genomfördes en informationsinsamling kring lagstiftningen. Detta ansågs nödvändigt eftersom intervjuerna genomfördes med poliser som arbetar inom området och besitter specialistkunskap inom ämnet (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2022, s.64-66).

Intervjuer spelades in av båda författarna för att underlätta transkriberingen och säkerställa korrekt datainsamling. De fysiska intervjuerna genomfördes på en plats som överenskommit

med varje deltagare, där vi kunde samtala i en lugn och störningsfri miljö. Likaså för de digitala intervjuerna valdes en tyst plats där både intervjupersonerna och vi kunde känna oss bekväma och ostörda. För inspelningen användes appen Röstmemon, främst av säkerhetsskäl eftersom det endast är vi som har tillgång till det inspelade materialet. Eftersom vi hade tolv intervjufrågor för studien valde vi att dela upp frågorna, där båda ställde sex frågor var. Detta upplägg möjliggjorde att vi båda kunde vara delaktiga i intervjuerna och bidra med relevanta följdfrågor som var kopplade till studiens syfte och forskningsfråga.

Genomförandet av digitala intervjuer visade sig vara smidigt. Vi skapade en Zoom-länk som skickades ut till deltagaren. Vi ansåg att Zoom var det smidigaste verktyget då den är enkel att ladda ner och man kan automatisk ansluta sig via en länk. Det bidrog även till ett mer konfidentiellt samtal där endast vi och intervjudeltagaren var närvarande (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2022, s.71). Vid den första intervjun uppstod tekniska problem, vilket försvårade genomförandet. Eftersom det var den första intervjun fanns en viss nervositet, och när problem med ljudet och tekniken på Zoom uppstod blev det stressigt att få allt att fungera och komma igång. Som Eriksson Zetterquist och Ahrne (2022, s.69) påpekar kan digitala intervjuer vara en stressfaktor, vilket även påverkade genomförandet av de första intervjuerna. Genom ett metodiskt och lugnt förhållningssätt kunde dock de tekniska problemen lösas omgående.

Fyra intervjuer genomfördes på plats. Två av dem ägde rum på polisernas arbetsplats, en genomfördes i ett grupprum på ett universitet och en intervju hölls på ett café. Valet av intervjuernas miljöer gjordes i överenskommelse med deltagarna, där vi tillsammans valde den plats som var mest lämplig för att genomföra intervjun. De intervjuer som genomfördes fysiskt upplevdes som mer avslappnade, vilket bidrog till en naturlig konversation och ett bättre flöde i diskussionen. Genom att intervjua poliser med varierande antal år i yrket har vi observerat tydliga skillnader i deras svar. Erfarenheten som de har, speglade även deras svar. Poliser med längre yrkeserfarenhet hade mer att säga om lagstiftningens utveckling, inklusive dess kortsiktiga och långsiktiga effekter, samt hur tidigare lagar har påverkat deras arbete. De som varit verksamma under kortare tid gav liknande svar men hade färre referenser till lagstiftningens historiska utveckling och dess praktiska tillämpning inom Polismyndigheten.

Redan vid den sjätte intervjun noterades att deltagarna i stort sett framförde likartade svar på intervjufrågorna. Totalt genomfördes tio intervjuer, vilket ansågs vara tillräckligt. Efter den sjätte intervjun uppnåddes mättnad, det vill säga att ytterligare intervjuer inte bedömdes tillföra

ny information, eftersom liknande synpunkter och åsikter redan hade framkommit. Detta kan förklaras av att de intervjuade poliserna arbetar inom samma verksamhetsområde och ännu inte har tillämpat lagen om visitationszoner. Därför delade de i stor utsträckning samma perspektiv och uppfattningar, vilket bidrog till att mättnaden uppnåddes relativt snabbt (Carlsson & Carlsson 2020, s.101).

5.4 Transkribering

Transkriberingen av intervjuerna påbörjades direkt efter att samtliga intervjuer genomförts. Detta för att intervjuerna är färskas, som även Öberg (2022) lyfter i boken. På grund av tidsbrist valdes ett transkriberingsverktyg för att effektivisera processen. Medvetenheten om de risker som är förknippade med användningen av transkriberingsverktyg har beaktats. Verktöget som användes kunde potentiellt missa delar av intervjuerna på grund av faktorer som dåligt ljud eller svårigheter att uppfatta vissa dialekter. För att säkerställa högsta möjliga kvalitet genomfördes därför en noggrann genomläsning och korrigerings av transkriberingarna efter att de färdigställts (Öberg 2022 s. 87-88).

Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022) betonar vikten av att föra anteckningar under intervjuerna som en grundläggande del av datainsamlingsprocessen. Under intervjuerna fördes anteckningar av båda författarna för att säkerställa att viktiga aspekter fångades upp. Dessa anteckningar användes tillsammans med transkriberingarna i den efterföljande utvärderingen, i syfte att uppnå bästa möjliga resultat (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2022 s.73-74).

När samtliga intervjuer har transkriberats påbörjades analysen av intervjusvaren. Arbetet fokuserade på att identifiera återkommande teman och centrala begrepp för att på ett strukturerat sätt kunna sortera och presentera resultaten på bästa möjliga sätt. Det transkriberade materialet omfattade sammanlagt 89 sidor. För att strukturera materialet sorterades det utifrån intervjuguidens frågeställningar (se bilaga 2) och de svar som framkom. Vi genomförde en systematisk genomgång av frågorna och grupperade återkommande svar för att identifiera gemensamma teman och mönster som skulle inkluderas i resultatet. Denna tematiska sortering underlättade arbetet och möjliggjorde en mer strukturerad analys av polisernas svar, vilket bidrog till att skapa tydliga och välgrundade teman (Rennstam & Wästerfors 2015 s.70-73).

5.5 Etiska aspekter

I denna studie har forskningsetiska principer följts för att säkerställa hög tillförlitlighet. Integritet, frivillighet, anonymitet och konfidentialitet. När intervjudeltagarna kontaktades skickades även ett informationsbrev (se bilaga 1) med en kort beskrivning om vad vår studie handlar om och hur intervjun ungefär kommer att gå till. Deltagarna informerades om att deras medverkan var helt frivillig och att de när som helst kan avbryta intervjun (Bryman 2018 s.171).

De fick även information om att allt insamlat material skulle behandlas anonymt, vilket innebär att deras namn inte skulle nämnas i studien eller delges någon utomstående. Med hänsyn till att intervjuerna potentiellt är känsliga ämnen, betonades att allt material skulle hanteras konfidentiellt och att endast författarna skulle ha tillgång till det insamlade materialet. All data som samlats in och där intervjuerna spelades in namngavs efter bokstäver A-J och deras könstillhörighet (Bryman 2018 s.173).

Innan intervjun inleddes fick deltagarna en kort introduktion som sammanfattade informationen i det utskickade informationsbrevet om hur intervjun skulle genomföras (se bilaga 1). De informerades om att intervjun skulle spelas in, förutsatt att de gav sitt samtycke, samt att allt insamlat material skulle hanteras konfidentiellt och anonymt (Bryman 2018 s.179). Nyttjandekravet beaktades av författarna, vilket innebär att deltagarnas uppgifter endast samlades in för forskningsändamål. Allt insamlat material kommer att raderas efter att studien avslutats (Bryman 2018 s.171).

6. Resultatanalys

Denna del kommer att presentera en resultatanalys baserad på intervjuerna, i relation till den valda teorin och den tidigare forskning som behandlats i studien. Resultatet har delats upp i olika avsnitt utifrån de svar som vi har fått från intervjupersonerna. Det är viktigt att poängtera att de poliser som har intervjuats inte har implementerat lagen i praktiken i de städer där de är verksamma, och därmed är svaren baserade på deras generella åsikt om visitationslagen. I den

första kategorin analyseras de olika perspektiven om hur tillämpningen av lagen kan se ut i praktiken samt de hinder som kan uppstå i implementeringsprocessen, vilket speglar den centrala frågeställningen för vår studie. I det andra avsnittet presenteras de synpunkter som poliser har framfört angående visitationszoners potentiella innebörd av diskriminering och kränkning av integritet. Den sista och tredje kategorin framhäver uttalanden från polisen där de uttrycker att visitationszoner framförallt utgör ett exempel på symbolpolitik. Det är viktigt att tydliggöra att detta avsnitt endast innehåller polisernas egna upplevelser kopplat till det som nämnts tidigare i studien.

6.1 Implementering av säkerhetszoner

Majoriteten av poliserna som intervjuades anser att lagen om visitationszoner inte är en hållbar lösning på gängkriminaliteten, som idag är ett stort samhällsproblem. Samtliga har tydligt framfört att polisen redan har tillräckliga verktyg som de aktivt använder i sitt arbete. De påpekar att den befintliga lagstiftningen i Polislagen är tillräckligt stark för att möjliggöra visitationer och att det är relativt enkelt att bygga upp en misstanke. Med stöd av Polislagen, PL19 och PL20A, anser poliserna att de har de befogenheter som krävs för att bekämpa brott och upprätthålla trygghet.

“Vi har väldigt stark lagstiftning till att kunna göra detta utan att det blir några konstigheter egentligen.” - Polis B

“Jag tycker ändå att man jämför oss mycket mot Danmark. Danmark har inga andra möjligheter att göra husrannsakingar i bilar innan misstankar om brott. Det har vi haft jättelänge i polislagen.” - Polis G

“Vi gör många visitationer. Vi gör många PL19, PL20A. Alltså kroppsvisitationer och kolla bilar. Det här gör vi på daglig basis med den lagstiftning som vi har utan visitationszoner.” - Polis I

Enligt polis B, G och I bedömningar, ger den befintliga lagstiftningen redan tillräckliga verktyg för att genomföra nödvändiga åtgärder. PL19 är en lag som poliser tillämpar för att visitera en misstänkt person i den omfattning som krävs för att hitta vapen eller farliga föremål. PL20A används när de genomför genomsökningar av fordon i syfte att söka efter vapen som kan

användas vid brott. Polis C uttrycker att dessa lagar kan tillämpas vid misstanke om brott, *“Det är inte orimligt att polisen behöver ha en misstanke om brott innan vi får visitera en person. Det tycker jag är fullt rimligt. Däremot är det väldigt lätt att uppnå en misstanke”*. Poliserna anser därför att lagen om visitationszoner inte kommer att tillföra något mer effektivt än de nuvarande lagarna.

Det resoneras i den tidigare forskningen av Weisburd et al. (2016) att visitationszoner endast har haft en kortsiktig avskräckande effekt på brott. Den kortsiktiga effekten gäller dessutom i begränsade geografiska områden och tidsperioder. Upprepade gånger fick vi svar från poliserna att de inte bedömer att lagstiftningen om säkerhetszoner kan ha en långsiktig effekt, men att den möjligtvis kan ha en kortsiktig sådan.

“På väldigt kort sikt i ett väldigt allvarligt läge, ja. Men inte på lång sikt. Det är ingen långsiktig lösning på ett problem. Att just där under de två veckorna man fyller upp med poliser och gör så att risken minskar avsevärt att någon har ett vapen där. Då är det en kortsiktig effekt. Men om man ska ha långsiktiga effekter så får man ju titta på grunderna till varför det skjuts och så här. Då kanske inte det är lösningen på långsiktiga problem.” - Polis H

Efter att ha ställt frågan om huruvida visitationszoner kan medföra långsiktiga eller kortsiktiga förbättringar mot brottsbekämpning, uttrycker polis H att visitationszoner kan ha en viss kortsiktig effekt. Där risken för att personer med vapen ska ta sig in i ett område minskas betydligt under den två veckors period då zonen är igång. Detta innebär att människor är medvetna om att en visitationszon pågår, vilket kan ha en viss avskräckande effekt och därmed minska risken för att brottsliga handlingar sker. På lång sikt anser dock polis H att visitationszoner inte är en lösning på de djupare orsakerna till skjutningar och kriminalitet. För att uppnå långsiktiga effekter menar han att det är nödvändigt att identifiera och åtgärda de underliggande faktorerna som leder till att skjutningar sker, samt att förstå vem som egentligen är ansvarig för dessa handlingar.

Under ett fåtal intervjuer har poliserna påpekat att de har observerat hur kriminella gäng har "utvecklat" sina arbetssätt och metoder. Tidigare var det vanligt att kriminella konflikter befann sig på bestämda platser, men enligt polis B, D och I är detta inte längre fallet. De påstår att detta försvårar att upprätta visitationszoner som kan uppfylla sitt syfte, då de kriminella

aktiviteterna kommer att förflyttas beroende på var visitationszonerna äger rum. Detta uppmärksammas även i artikeln *“The Effects of Local Police Surges on Crime and Arrests in New York City”* (MacDonald, Fagan & Geller 2016) där man upptäckte ett mönster av brottsförflytningar för att undvika polisen.

“Det har blivit svårare att arbeta brottsförebyggande eftersom gängmedlemmar inte längre håller sig till sina egna områden utan rör sig mer fritt.” - Polis B

“Jag kommer inte hitta någon med vapen i en säkerhetszon. Jag kommer inte hitta den som tillverkar bomberna eller den som springer och placerar ut bomberna på nätterna. Det kommer jag göra på ett annat sätt.” - Polis D

“De aktörerna som begår de här brotten. Den kan ju ha en förebyggande effekt mot dem om de vet att det här sker. Att de skulle akta sig för att befinna sig på platsen.” - Polis I

Ett fåtal poliser, bland annat polis I, uttrycker att han är skeptisk kring huruvida implementeringen av visitationszoner kan bidra till brottsbekämpning i staden som han arbetar i. Däremot framhåller han att åtgärden i andra städer potentiellt kan uppnå sitt syfte och åstadkomma konkreta förändringar. I sådana städer där poliser själva förespråkar att lagstiftningen bör implementeras och där de möjligen saknar full insikt över hur situationen ser ut. Hertting (2023) framhåller perspektivet “bottom-up”, vilket betonar den lokala anpassningen vid implementering av lagstiftning. I detta perspektiv har närbyråkrater, såsom poliser, ett stort handlingsutrymme att tillämpa lagstiftningen utifrån egen tolkning och de behov som uppstår i det lokala sammanhanget.

I exemplet nedan framgår det att polis I inte tycker att lagstiftningen behöver implementeras på en viss plats, men kan genomföras på en annan om det finns behov för det. Av detta exempel får vi en förståelse för att lagstiftningen om säkerhetszoner tillämpas utifrån ett bottom-up perspektiv som en strategi för policyimplementering samtidigt som det belyser närbyråkraternas handlingsutrymme i detta sammanhang.

“Inte där jag jobbar. Men på vissa ställen tror jag att den kan behövas i vissa sammanhang. Kanske i städer där polisen upplever att den behövs och är nödvändig att tillämpa. Städer där de inte har koll på vilka som är kriminella.”

- Polis I

Polis J uppfattar sig som en tjänsteperson utan handlingsutrymme och anser att lagen måste följas strikt. Hon framhåller att de lagar som finns måste tillämpas utan utrymme för egen tolkning. Hon resonerar att det inte finns möjlighet att handla utanför lagens ramar, då poliser är bundna till lagstiftningen. Detta kan bekräftas genom teorin om diskretion i en begränsad omfattning som Bastien (2009) talar om i sin artikel. Teorin syftar till att man implementerar lagen utan att kunna vara flexibel med sina handlingar samt anpassa dem efter situationer.

“Det är väl mer bara att polisen är bunden kring lagstiftning. Och lagstiftning kommer uppifrån, men det är inte polisen som bestämmer det. För vårt jobb är ju faktiskt att följa lagen och vi har inga andra handlingsmöjligheter.” - **Polis J**

Ett fåtal poliser betonar även att mer arbete hade behövts för att förklara för invånarna i de aktuella områdena hur visitationszonerna skulle genomföras, vad som skulle ske och på vilket sätt. Genom att göra detta menar dessa poliser att de kan undvika missförstånd och negativ påverkan på relationen mellan polisen och medborgarna.

“Om vi nu skulle införa något så hade vi fått jobba jättemycket med att förklara varför. Och vad lagen innebär. Och syftet med lagen. Och just den här platsen, varför vi har valt det här och nu. Så det hade jag som kommunpolis fått jobba mycket med.” - **Polis H**

Polis H poängterar att istället för att rikta resurser mot andra arbetsuppgifter, kommer mycket av deras arbetstid att ägnas åt att förklara för medborgarna i utsatta områden hur systemet med visitationszoner kommer att fungera. Detta går att koppla till det Hertting (2023) utgår ifrån om Lipskys teori som fokuserar på tjänstemännens svårigheter i det operativa arbetet, där det

som polis H uttrycker kan förklaras som en svårighet i polisernas arbete. Här handlar det om att de försöker balansera arbetet med att implementera lagstiftningen inrättad av politiker, samtidigt som de har ett ansvar att ha en kontinuerlig kontakt med medborgarna.

6.2 Diskriminering

Diskriminering, kränkning, utsatta områden har varit återkommande teman under intervjuerna. Poliserna antyder att dessa faktorer är avgörande för varför visitationszoner inte skulle fungera effektivt ute på fältet. Något som har starkt betonats av Polis C och I är att en visitationszon på lång sikt möjligtvis kan skada samhället. Polis C menar att med konstant visitering i ett område med utsatta människor kommer bidra till fler nackdelar än fördelar samt tror han inte att det kommer att generera några positiva effekter. Han poängterar dessutom att visitationer kommer att öka stigmatiseringen av de utsatta områden och detta leder till att det blir svårare för polisen att utföra deras arbete rätt.

“Jag tror att de långsiktiga effekterna är snarare vad en visitering, en upprepade visitering av folk eller ett bostadsområde eller ett område med redan stigmatiserade människor kan skada mer än vad det kan gynna.” - Polis C

Polis I ser det som en potentiellt effektiv åtgärd mot dem som begår brott, men betonar samtidigt risken för diskriminering av personer som kan uppfattas ha ett "kriminellt utseende". Detta kan innebära allvarliga negativa konsekvenser för de individerna, men även påverka hur det kan uppfattas utåt. I artikeln *“Do Stop, Question, and Frisk Practices Deter Crime?”* (Weisburd et al. 2016) konstateras att det finns en del kritik mot lagstiftningen om visitationszoner i USA. Kritiken handlar främst om hur implementeringen av denna policy kan bidra till en negativ långsiktig effekt, där det finns en ökad risk för att lagen ska riktas mot personer i våldsutsatta områden samt minoritetsgrupper.

“Att det görs kontroller på personer. Att vissa personer blir kontrollerade upprepade gånger. Att de kan bli utsatta för profilering. Att du har ett gängkriminellt utseende. Vad det nu är. Att det då skapar ett förakt mot stat och polis och samhälle. Och den risken är nog större än vad användningen av det många gånger kan tänka mig.” Polis I

Tillämpningen av visitationszoner anses skapa oro bland medborgarna, enligt Polis H. Detta kan i sin tur leda till en ökad fientlighet mot polisen och upplevas som kränkande, vilket skapar djupa klyftor mellan polisen och allmänheten. I stället för att bidra till trygghet riskerar detta att förstöra relationen, där människor bör kunna känna tillit till polisen och uppleva en känsla av trygghet i deras närvaro. Han påpekar att det har cirkulerat rykten om att poliser skulle ta medborgarnas ägodelar. I samband med detta förklarar han att det inte är så polisen vill framstå, och att syftet inte är att genomsöka människor enbart för att eventuellt hitta vapen eller droger. Detta bekräftas av polis J, som framhåller att användningen av visitationszoner kan ge upphov till misstankar om maktmissbruk bland invånarna.

“Förtroendet minskar och rädslan ökar väldigt mycket för polisen. Bland mammor och folk som inte är gängkriminella. Att då kommer inte jag kunna gå ner på torget nu för då kommer ni visitera mig. Det gick rykte om att polisen skulle ta deras guldhalsband och göra husrannsakan överallt. Så det är väl en farhåga att det skapar oro hos många också. Vad vi har sett här i alla fall.”-

Polis H

“Att samhället eller människor är rädda för att polisen ska maktmissbruka. Att polisen kommer att visitera folk hur som helst. Och att det då kanske blir kränkande.”- Polis J

Detta kan ännu en gång kopplas till Weisburd et al. (2016) artikel där författarna lyfter fram kritikernas synpunkter kring denna lagstiftning. Kritiker hävdar att säkerhetszoner som möjligtvis till stor del riktas mot utsatta människor, kan resultera i att förtroendet för polisen minskar då det upplevs som diskriminerande och kränkande.

6.3 Symboler

Som vi tidigare nämnt framgår det tydligt av poliserna att lagstiftningen om säkerhetszoner varken anses vara nödvändig eller effektiv för att motverka kriminella gäng. Detta väcker frågor kring de underliggande orsakerna till att politiker ändå väljer att implementera denna lagstiftning, trots negativ respons från poliser. Flera av de poliser som vi har intervjuat påpekar att lagstiftningen är ett uttryck för signalpolitik. *“Jag tycker det är mycket signalpolitik”* - Polis

G. Detta citat illustrerar tydligt hennes uppfattning att lagstiftningen endast förmedlar symboliska värderingar.

“Det här är politik, och jag är ibland intresserad av politik, men inte av sån här politik. Viss politik är bara för att visa människan att vi gör någonting, även om det inte har någon effekt där ute. Och visst, folk köper det och folk röstar.” - Polis C

Det prioriteras att visa att staten är handlingskraftig nu. Att vi har hårdare straff och större fängelser.” - Polis H

“Jag upplever det som att det finns något politiskt i det här också. Att politiker vill slå sig för bröstet och säga kolla vad vi har gett polismyndigheten. Vi bekämpar gängkriminaliteten.” - Polis I

Flera andra poliser, bland annat polis C, H samt polis I, poängterar dessutom att de inte tror att visitationszoner kan generera en effekt i deras operativa arbete ute på fältet, och att politiker främst vill demonstrera att de är handlingskraftiga inför allmänheten. De argumenterar således att politiska beslutsfattare högre upp i hierarkin, stiftar lagar för att signalera till invånarna att det har vidtagits konkreta åtgärder som kan bekämpa kriminalitet, trots att dessa åtgärder inte ger faktiska resultat. Polisens upplevelser återspeglar en tydlig koppling till teorin om symbolpolitik som utförligt beskrivits av Hermansson (2018) samt Slaven och Boswell (2018). Begreppet i dessa artiklar beskrivs som en “ineffektiv” politik där politiker främst vill förmedla värderingar snarare än att presentera åtgärder som skapar förändring och löser samhällsproblem. Slaven & Boswell (2018) redogör för symbolpolitikens drivkrafter i tre kategorier. Kompensation är den kategori som återspeglar dessa citat från polisen, som är ett försök för politiker att dölja ineffektivitet.

“Min åsikt är att den är onödig. Om det är nu riksdagen eller regeringen som har suttit på sin kammare uppe i Stockholm och tänkt att vi måste ge polisen ett verktyg så att vi blir bättre på att stoppa det grova våldet så är det någon där uppe som förmodligen aldrig har varit polis och förmodligen aldrig har gått ut på gator och torg 2024 som ser hur det ser ut där ute och kommit på att vi skaffar visitationszoner.” - Polis C

Detta är det svar vi har mottagit från polis C efter att ha ställt frågan “*Vad är din åsikt om lagen om visitationszoner?*”. I sitt resonemang understryker han tydligt att han anser att lagen saknar konkret betydelse. Han uttrycker vidare att de politiker som har upprättat denna lagstiftning sannolikt saknar insikt i polisens operativa arbete samt de metoder och strukturer som gängkriminella använder sig av. Polis C menar således att lagstiftningen inte bygger på en faktisk förståelse av den gängkriminalitet som råder i våldsutsatta områden.

7. Diskussion

Syftet med detta avsnitt är att knyta samman teorierna och den tidigare forskningen tillsammans med de huvudsakliga resultaten som framkommit i studien. Denna studie har ämnat att belysa och skapa en djupare förståelse för polisens upplevelser av lagen om visitationszoner, vilka hinder som kan uppstå vid lagens implementering samt dess roll i kampen mot brottsligheten.

Lagstiftningen om visitationszoner infördes den 25 april 2024 som en del av Tidöavtalet, för att bekämpa brottsligheten. Innan lagen infördes diskuterade man varför den var nödvändig, särskilt på grund av den ökade gängkriminaliteten i Sverige samt den växande oron bland medborgarna, vilket skapade ett behov av att öka tryggheten genom att ge poliser utökade befogenheter. Hermansson (2018) belyser i sin teori hur politiker kan framföra uttalanden för att förmedla ett budskap eller förklara för allmänheten varför policyn införs. En av kategorierna hon lyfter fram benämns som emotionellt fördömande, där syftet är att lugna oron hos medborgarna genom att exempelvis kommunicera att oron som upplevs beaktas seriöst. Här kan vi tydligt se hur politikerna använder en viss typ av kommunikation för att besvara den känslomässiga oro som finns i samhället. Detta görs av svenska politiker genom att framhäva allvaret med det ökade våldet i Sverige, och att det är på grund av detta som de inför lagstiftningen om säkerhetszoner.

Resultatet visar tydligt att visitationszoner som en åtgärd inte framhålls som ett föredraget verktyg av poliser, då många anser att lagstiftningen som redan finns ger tillräckligt starka möjligheter för att hantera olika krissituationer. De anser att visitationszoner inte är den effektiva metoden som kommer att bekämpa brott. En stor majoritet av poliserna har refererat

till Polislagen, som de redan använder sig av i det dagliga arbetet i syfte att upprätthålla tryggheten och bekämpa kriminella aktiviteter som riskerar att inträffa. Dessa resultat från poliserna ger oss en uppfattning om att lagen troligtvis inte tillför något nytt i brottsbekämpningen, utan de verktyg som polisen redan besitter kan vara tillräckliga för att hantera situationer.

En av poliserna påpekar att Sverige ofta jämförs med Danmark när det gäller lagstiftning mot gängkriminalitet. Statsminister Ulf Kristersson nämner i ett förslag till Riksdagen att de danska lagarna har visat positiva effekter, vilket har inspirerat Sverige att överväga liknande åtgärder (Sveriges Riksdag 2020). Samma polis påpekar dock att Danmark, till skillnad från Sverige, saknar möjligheten till husrannsakingar och att de därför har infört lagen om visitationszoner. Hon menar således att det är nödvändigt att vara kritisk i införandet av danska lagar i Sverige. Intressant nog saknas det forskning om hur denna lag har fungerat i Danmark, trots att den har varit i kraft i flera år, vilket väcker frågan om varför detta är fallet. Det är viktigt att vara kritisk och reflektera kring detta. Kan det vara för att lagens effekt mot brottsbekämpning inte har utvärderats? Har den inte påvisat några positiva effekter? Eller finns det andra förklaringar till detta?

En av poliserna resonerar kring långsiktiga och kortsiktiga effekter med implementeringen av lagen, resonemang som även redogörs i de tidigare forskningarna som vi har lyft upp. I enlighet med Weisburd et al. (2016) visar undersökningen att implementeringen av visitationszoner, eller "*Stop, Question and Frisk*" metoden i New York City, främst resulterat i kortsiktiga avskräckande effekter. Studierna genomfördes inom små geografiska områden och under en begränsad tidsperiod, vilket återspeglar lagen som säkerhetszoner i Sverige.

En av poliserna påpekar att under den tid en visitationszon är igång kan de kriminella undvika att ha med sig olagliga föremål i området för att inte utsättas för visitering, vilket ger en kortsiktig effekt. Precis som i artikeln kan denna period skapa avskräckning och därmed minska brottsligheten tillfälligt, samtidigt som det framgår att andra externa faktorer kan ha påverkat resultatet i undersökningen. Detta leder till slutsatsen att vi inte kan vara helt säkra på hur mycket av effekterna som faktiskt beror på visitationszonerna, eller på andra faktorer.

Både artikeln "*Do Stop, Question, and Frisk Practices Deter Crime?*" (Weisburd et al. 2016) och polisens synpunkter pekar på att metoden kan vara effektiv på kort sikt, men dess

långsiktiga effekter är osäkra. Polisen argumenterar för att visitationszoner inte leder till några långsiktiga effekter, då det är svårt att identifiera de underliggande orsakerna till de specifika kriminella handlingarna, exempelvis vem som ligger bakom dem. MacDonald, Fagan och Geller (2016) påstår att visitationszoner har gett en viss avskräckande effekt på brottstyper som rån och inbrott medan brott som är starkt förknippade med gängkriminalitet, såsom mord och misshandel, inte har visat ett samband. Utifrån tidigare forskning samt polisens svar kan vi observera att det råder en osäkerhet kring i vilken utsträckning visitationszoner faktiskt kan påverka brottsligheten på lång sikt, särskilt när det gäller allvarligare brott.

Enligt studien av Tiratelli, Quinton och Bradford (2018) framgår det även här att man inte beaktade ett samband mellan ökade antal visitationszoner och ett minskat antal brott i brottstyper som våldsbrott och egendomsbrott. Däremot observerade man en svag koppling när det gäller narkotikabrott, vilket även det är en brottstyp som är förknippad till organiserad kriminalitet. Detta stärker uppfattningen om att visitationszoner inte har en långsiktig avskräckande effekt på våldsbrott som mord och misshandel, men att det möjligen kan ha en viss inverkan på andra typer av brott, exempelvis med att fånga illegal drogförsäljning.

Något som ett antal poliser har framfört är de kriminella gängens brottsförflyttningar, vilket innebär att kriminella individer inte endast befinner sig i sina egna områden som de tidigare har gjort, nu kan brott begås även i andra områden. Poliserna förklarar att detta är en anledning till att visitationslagen inte kan leda till bekämpning av brott. En polis påpekar att det kan medföra en förebyggande effekt då brott inte begås i det område där en säkerhetszon har införts. De flesta poliser bekräftar detta men menar istället att det inte blir en förebyggande åtgärd då andra områden kan komma att bli otrygga i samband med att brotten förflyttas. MacDonald, Fagan och Geller (2016) uppmärksammar detta i sin undersökning i NYC. Resultatet visar att brott förflyttades till andra delar av staden där polisen inte hade sina visitationszoner för att undvika att bli genomsökta. Således föreligger en möjlighet att även den kortsiktiga effekten undermineras, då personer involverade i kriminella verksamheter sannolikt kommer att röra sig på andra områden och fortsätta begå brott där.

I teorin som Hertting (2023) redogör för diskuterar han implementeringen och dess process i olika perspektiv. Ett av dessa perspektiv, bottom-up perspektivet, fokuserar på den lokala anpassningen i implementeringsprocessen. Det innebär att tjänstemän kan använda sina handlingsmöjligheter för att anpassa sitt arbete efter de behov som medborgarna har. Med detta

menar han att närbyråkrater, i detta fall poliser, kan anpassa lagstiftningen beroende på var det behövs som mest och utifrån individuella fall. En av poliserna påstår att visitationszoner kan vara nödvändiga i vissa sammanhang där det bedöms vara essentiellt av de lokala poliserna. Han menar att de redan har god kännedom om vilka som medverkar i kriminella nätverk i den stad han är verksam i, samt att poliserna i staden är medvetna om hur de kriminella arbetar samt var i staden de befinner sig. Därav anser han att visitationszoner inte är nödvändiga i sin egen stad men att det kan vara behövligt i andra städer där det finns osäkerhet kring vilka individer som är involverade i kriminalitet. Detta möjliggör en förståelse för det handlingsutrymme poliser har i att bedöma huruvida policyn är nödvändig att implementera eller ej. I denna kontext har alla poliser som vi har intervjuat avstått från att tillämpa visitationslagen, då de eventuellt inte anser att den är nödvändig.

En polis påpekade att hon inte upplever sig ha några reella handlingsmöjligheter. Hon förtydligade att lagstiftning som införs av politiker är hon förpliktigad att tillämpa och följa då hon är bunden till dess direktiv. Hertting (2023) betonar att närbyråkrater har en maktposition i form av det stora handlingsutrymme som de innehar. De kan således vara flexibla i sitt arbete och implementera lagen utifrån sin egen interpretation av den. I detta sammanhang bör man förhålla sig kritisk till det polisen förklarade, då de i många fall har ett omfattande handlingsutrymme vad gäller både tolkning och implementering av lagstiftning. Bastien (2009) redogör för begreppet diskretion på ett tydligt sätt med en uppdelning på hur den används av tjänstemän. Ingen användning av diskretion eller diskretion i en begränsad omfattning kan försvåra närbyråkraternas arbete och medföra ineffektivitet. Eftersom arbetet inte anpassas efter enskilda fall kan det uppstå ritualiserade processer där det blir betydligt svårare att hantera oväntade situationer som uppstår i arbetet. Baserat på detta kan man säga att denna polis använder diskretion i en minimal omfattning, eftersom att hon anser att lagen måste följas strikt utan utrymme för egen tolkning. Teorin betonar dock vikten av att användningen av diskretion måste upprätthålla en balans. Det vill säga att beslut måste kunna anpassas till lokala förhållanden, men samtidigt utgå ifrån lagstiftningar för att garantera att tillämpningen blir effektiv (Bastien 2009).

Ytterligare betonar ett fåtal poliser vikten av att förklara för medborgarna innebörden med lagen om säkerhetszoner, i samband med implementeringen av den. En av dessa poliser formulerar sig på ett sätt som ger oss anledning att tolka att han uppfattar detta som en

svårighet med att implementera policyn, att det kommer ta mycket tid och resurser som hade kunnat investeras i mer högprioriterade uppgifter. Detta får vi en förståelse för i det Hertting (2023) lyfter upp om närbyråkraternas handlingsutrymme. Här belyser författaren Lipskys teori om att närbyråkrater har en utmanande uppgift att följa lagstiftning från politiska beslutfattare samtidigt som de behöver ägna sig åt att upprätthålla kontakt med medborgare. Detta är således vad polisen behöver göra i detta sammanhang, implementera lagstiftningen om säkerhetszoner och samtidigt informera invånarna om dess betydelse, vilket kan medföra svårigheter i deras arbete.

Som vi har redogjort i resultatet, framkom många svar från poliserna där de kritiserar visitationszoners praktiska tillämpning i sitt arbete. Framförallt fokuserade deras resonemang på hur implementeringen av lagen kan riskera att medföra kränkning av rättigheter och diskriminering av individer bosatta i våldsdrabbade områden. Det finns risk för att en person, som dessutom möjligtvis inte är kriminell, blir visiterad upprepade gånger endast för att individen befinner sig på eller är bosatt där en visitationszon är tillämpad. En av poliserna framförde starkt att han på grund av detta anser att implementeringen av policyn kan bidra till mer skada än nytta, det innebär att det medför fler nackdelar än fördelar. I artikeln av Weisburd et al. (2016) poängteras att det råder en hel del kritik mot metoden “*Stop, Question and Frisk*” i New York City. Metoden som författarna belyser i artikeln handlar om att poliser får befogenheter att stoppa, ifrågasätta samt visitera individer vid misstanke om brott, och detta i ett avgränsat område. Likheter till denna metod ser vi i lagstiftningen om säkerhetszoner i Sverige, skillnaden är dock att det i en svensk kontext inte finns krav på misstanke om brott inom en sådan zon.

Kritiken som lyfts upp i artikeln (Weisburd et al. 2016) handlar om att denna metod långsiktigt kan leda till en känsla av orättvisa för individer bosatta i socioekonomiskt utsatta områden. Även i Sverige har det uttryckts oro över denna lagstiftning från olika håll. Som tidigare nämnt har bland annat DO (Diskrimineringsombudsmannen 2024) uppmärksammat att säkerhetszoner kan öka risken för etnisk profilering och hota integriteten. Likaså här lyfts risken upp av att laglydiga medborgare bosatta i områden med socioekonomiska utmaningar kan komma att uppleva otrygghet och diskriminering. Detta återspeglar det som till exempel en av poliserna uttrycker, om att individer kan bli utsatta för etnisk profilering, att de blir

visiterade för att de ser ut på ett visst sätt. Detta påpekar många poliser att det i sin tur kan resultera i att rädslan för polisen och potentiellt maktmissbruk ökar, samtidigt som förtroendet minskar, i linje med vad Weisburd et al. (2016) framhäver.

Vidare anser somliga poliser att politiska beslutfattare vill demonstrera att de är handlingskraftiga med lagstiftningen om säkerhetszoner. Poliserna hävdar att det handlar om signalpolitik och är inte en åtgärd som leder till positiva effekter. Politiker vill visa att de har vidtagit åtgärder som bekämpar kriminalitet, även fast poliser inte nödvändigtvis delar denna åsikt. Som vi tidigare nämnt anses symbolpolitik vara en ineffektiv typ av politik som inte kan uppnå sitt syfte och mål (Hermansson 2018). Politiska beslutfattare högre upp i hierarkin vill signalera värderingar istället för att införa åtgärder som kan framkalla resultat och lösa samhällsproblem (Slaven & Boswell 2018). Detta är polisens synpunkter på visitationszoner och därav menar de att de inte känner något behov av att implementera den då den inte kommer medföra faktiska resultat i det aktiva arbetet mot organiserad kriminalitet.

En av poliserna uttrycker i sitt svar att politiker vill "slå sig på bröstet" för att uppvisa att de har vidtagit åtgärder för brottsbekämpning. Detta kan kopplas till den symboliska drivkraft i form av kompensation som Slaven och Boswell (2018) redogör för. I detta fall menar polisen att politiker har infört denna lag för att kompensera för bristen som råder i att fatta beslut som effektivt bekämpar kriminella gäng. Det vill säga att politiker i Sverige kan ha tillämpat symboliska policyer för att göra allmänheten nöjd, trots att det inte finns tydlig forskning på att det leder till avskräckande effekter.

8. Slutsatser

Syftet med studien var att få en förståelse för polisens synpunkter på lagstiftningen om säkerhetszoner och hur denna policy kan påverka deras förutsättningar i att bekämpa organiserad kriminalitet. Utifrån polisens svar blev det således intressant att studera huruvida lagen utgör ett exempel på signalpolitik. Sammanfattningsvis kan det baserat på studiens resultat antyd, att poliser i yttre tjänst anser att visitationslagen inte genererar positiva effekter i brottsbekämpning trots att den har införts i syfte att minska och bekämpa

kriminaliteten. En stor majoritet av de tillfrågade poliserna upplever att den befintliga lagstiftningen är tillräcklig för att hantera brott och kriminella handlingar. Tidigare forskning har påvisat att lagen kan ha begränsade kortsiktiga avskräckande effekter, och flera poliser har bekräftat att den kan ge liknande resultat om den tillämpas där den är nödvändig. Detta kan vara ett område som kräver vidare forskning, huruvida lagen har kortsiktiga eller långsiktiga effekter. På samma sätt kan vi dra slutsatsen att det finns en oro bland poliser för att lagen kan leda till diskriminering och kränkningar. De uttrycker en rädsla för att tillämpningen riskerar att minska förtroendet för polisen, vilket inte är något de vill bli förknippade med i samhället. Till den slutgiltiga delen som behandlar symbolpolitik, indikerar forskningsresultaten att politiker har framfört lagen som en åtgärd präglad av symbolpolitik. Således argumenterar de att politiska beslutsfattare har infört denna policy för att dämpa allmänhetens oro och samtidigt signalera handlingskraft i form av åtgärder, trots att dessa inte ger långsiktiga avskräckande effekter. Men kan säkerhetszoner verkligen kategoriseras som ett fall av symbolpolitik? Baserat på polisens svar kan vi dra slutsatsen att visitationszoner utgör ett uttryck för symbolpolitik, men ytterligare forskning är avgörande i detta sammanhang för att med säkerhet fastställa detta.

9. Framtida forskning

I denna studie intervjuades tio poliser, men med tanke på den begränsade tidsperioden för forskningen finns det skäl att anta att en mer omfattande forskning skulle kräva ytterligare tid och resurser. För framtida forskning vore det värdefullt att inkludera fler polisers perspektiv för att få en bredare och mer representativ bild av deras erfarenheter. Det skulle också vara intressant att undersöka politikernas syn på ämnet, för att belysa hur lagstiftningsbeslut fattas och vilka underliggande faktorer som påverkar dessa beslutsprocesser. En sådan utvidgad studie skulle kunna bidra till en djupare förståelse av ämnet och ge en mer nyanserad bild av kopplingen mellan beslutsfattande och praktisk tillämpning.

10. Referenslista

Ahrne, G., Svensson, P. (2022). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I Ahrne, G & Svensson, P. (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Upplaga 2. Liber, s. 8–16.

Abrahamson Löfström, C., Rombach, B. (2020). *Andra hjälpen: allt du behöver veta för att skriva en uppsats*. Lund: Studentlitteratur.

Bastien, J. (2009). Goal ambiguity and informal discretion in the implementation of public policies: the case of Spanish immigration policy. *International review of administrative sciences*, 75(4), s. 665–685. <https://doi.org/10.1177/0020852309351472> (Hämtad 2024-12-27)

Borås Tidning (2024). *Lagen om säkerhetszoner har trätt i kraft - men inga förändringar i Borås* [Lagen om säkerhetszoner har trätt i kraft – men inga förändringar i Borås – Borås Tidning](#) (Hämtad 2025-01-02)

Bryman, A. & Nilsson, B. (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3. Stockholm: Liber.

Diskrimineringsombudsmannen (2024) *Säkerhetszoner innebär oacceptabla risker för diskriminering*. [Säkerhetszoner innebär oacceptabla risker för diskriminering | DO](#) (Hämtad 2024-12-04)

Eriksson Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2022). Intervjuer. I Ahrne, G & Svensson, P. (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Upplaga 2. Liber, s. 56–77.

Hermansson, K. (2018). The role of symbolic politics in exceptional crime policy debate: a study of the 2014 Swedish general election. *Journal of Scandinavian studies in criminology and crime prevention*, 19(1): s. 22–40. <https://doi.org/10.1080/14043858.2018.1452874> (Hämtad 2024-12-20)

Hertting, N. (2023). Implementering: perspektiv och mekanismer. I Dahlström, C. (red.). *politik som organisation: förvaltningspolitikens grundproblem*. Upplaga 7. Studentlitteratur AB, s. 233-259

MacDonald, J. et al., (2016). The Effects of Local Police Surges on Crime and Arrests in New York City. *PloS one*: 11(6), s. 1-13. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0157223> (Hämtad 2024-12-07).

Moderaterna. (2022). *Tidöavtalet: Överenskommelse för Sverige*. [Tidoavtalet-Overenskommelse-for-Sverige.pdf](#) (Hämtad 2024-12-03)

Motion 2020/21:3365. *Krafttag mot brottsligheten i Sverige*. [Krafttag mot brottsligheten i Sverige \(Motion 2020/21:3365 av Ulf Kristersson m.fl. \(M\)\) | Sveriges riksdag](#) (Hämtad 2024-11-30)

Polismyndigheten (2024). *Polisen får besluta om säkerhetszoner*. <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/nationell/2024/april/polisen-far-besluta-om-sakerhetszoner/> (Hämtad 2024-12-28)

Polismyndigheten (u.å.). *Sprängningar och skjutningar - polisens arbete*.
<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/sprangningar-och-skjutningar/> (Hämtad 2025-01-03)

Polismyndigheten (u.å.). *Säkerhetszoner*. <https://polisen.se/lagar-och-regler/sakerhetszoner/>
(Hämtad 2024-12-15)

Polismyndigheten (2024). *Viktigt att informera syftet med säkerhetszonerna*.
<https://reserv.polisen.se/aktuellt/nyheter/nationell/2024/april/viktigt-kommunicera-om-sakerhetszonerna/> (Hämtad 2024-12-15)

Proposition 2023/24:88. *Säkerhetszoner*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/sakerhetszoner_hb0384/html/ (Hämtad 2025-01-03).

Rennstam, J. and Wästerfors, D. (2015) Del II Analys i praktiken. I Rennstam, J. & Wästerfors, D. (red.). *Från stoff till studie : om analysarbete i kvalitativ forskning*. Lund: Studentlitteratur, s.67-101

Regeringskansliet (2022). *Nu inleds den största offensiven någonsin mot den organiserade brottsligheten*. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/11/nu-inleds-den-storsta-offensiven-nagonsin-mot-den-organiserade-brottsligheten/> (Hämtad 2025-01-03)

Regeringskansliet (2024). *Säkerhetszoner. Lagrådsremiss*.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagratsremiss/2024/02/sakerhetszoner/>
(Hämtad 2024-12-16)

Regeringskansliet (2023) *Säkerhetszoner - ökade möjligheter för poliser att visitera för att förebygga brott*. [Säkerhetszoner – ökade möjligheter för polisen att visitera för att förebygga brott - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/11/sakerhetszoner-okade-mojligheter-for-poliser-att-visitera-for-att-forebygga-brott-regeringen-se) (Hämtad 2024-12-28)

Santesson-Wilson, P., (2001). Att studera symbolpolitik – fyra problem och tänkbara lösningar. *Statsvetenskaplig tidskrift*, 104(1): s. 1-14.
<https://journals.lub.lu.se/st/article/view/3526>. (Hämtad 2024-12-10)

Slaven, M., Boswell, C. (2018) Why symbolise control? Irregular migration to the UK and symbolic policy-making in the 1960s. *Journal of ethnic and migration studies*, 45(9): s. 1477–1495. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2018.1459522>. (Hämtad 2025-12-20)

SVT Nyheter (2024). *Inga skånska säkerhetszoner planerade - men kan ändras snabbt*.
[Inga skånska säkerhetszoner planerade – men kan ändras snabbt | SVT Nyheter](https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skan/skan-sakerhetszoner-planerade-men-kan-andras-snabbt) (Hämtad 2025-01-02).

Tiratelli, M., Quinton, P. and Bradford, B. (2018). Does Stop and Search Deter Crime? Evidence From Ten Years of London-wide Data. *British journal of criminology*, 58(5): s. 1212–1231. <https://doi.org/10.1093/bjc/azx085>. (Hämtad 2024-12-07).

Weisburd, D. et al., (2016). Do Stop, Question, and Frisk Practices Deter Crime?: Evidence at Microunits of Space and Time. *Criminology & public policy*, 15(1): s. 31–56.
<https://doi.org/10.1111/1745-9133.12172>. (Hämtad 2024-12-03).

11. Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev

Hej!

Vi heter Melita Kurtisi och Monia Al-Adhami och vi studerar Offentlig Förvaltning vid Göteborgs universitet. I nuläget skriver vi vårt examensarbete där vi vill undersöka polisens syn på de nya lagarna kring gängkriminalitet samt hur poliser förhåller sig till dessa lagar. Bland annat kommer våra frågor handla om visitationszoner.

För vår studie behövs det intervjuer med poliser på Polismyndigheten eftersom vi ska genomföra en kvalitativ studie. Vi är intresserade av att få höra din erfarenhet och kunskap kring detta område.

Intervjun kommer att bestå av några frågor och beräknas ta max 60 minuter. Tillsammans kan vi komma överens om vart intervjun kan genomföras. I studien kommer ditt namn inte att användas och ditt deltagande är frivilligt, vilket innebär att det när som helst kan avbrytas. Dessutom kommer alla uppgifter hanteras konfidentiellt och därmed utgå från vetenskapsrådets etiska regler.

Vi uppskattar dina synpunkter och skulle verkligen vara tacksamma om du tar din tid att bidra. Din medverkan är viktig för vårt arbete.

Du är välkommen att kontakta oss om du har några frågor.

Med vänliga hälsningar

Författare för arbetet:

Melita Kurtisi melitakurtisi00@gmail.com

Monia Al-Adhami aladhami.moniam02@gmail.com

Bilaga 2: Intervjuguide

Introduktion:

Vi vill börja med att tacka dig för att du tar din tid att delta i vår studie och ge dig lite information om denna intervju. Syftet med intervjun är att vi vill lyfta fram polisens åsikter och tankar kring lagstiftningen om visitationszoner kopplat till brottsbekämpning. Ditt deltagande är helt frivilligt, vilket innebär att du kan avbryta intervjun när du vill. Dina svar kommer endast användas till vår uppsats och det kommer inte att kopplas till dig som person

då vi inte kommer använda ditt riktiga namn i studien. Intervjun tar max 60 minuter och om det går bra för dig kommer vi att spela in intervjun för att kunna transkribera den i efterhand.

Bakgrund:

1. Hur länge har du arbetat som polis?
2. Vad är din nuvarande roll inom Polismyndigheten?
3. Vilka arbetsområden och roller har du tidigare varit verksam inom?
4. Vilka typer av verktyg som ni har enligt lagstiftning anser du har störst påverkan på att bekämpa gängkriminalitet?
5. Anser du att det förebyggande arbetet mot gängkriminalitet har förändrats eller påverkats under tiden du har arbetat som polis?
  - På vilket sätt?

Visitationszoner:

6. Vad är din åsikt om lagen om visitationszoner?
7. Hur skulle lagen om visitationszoner kunna förändra ditt arbete inom Polismyndigheten?
8. Anser du att denna lag har potential att uppfylla sitt syfte att öka tryggheten i våldsutsatta områden och motverka kriminalitet?
  - Varför/varför inte?
9. Tror du att lagen om visitationszoner kan ge långsiktiga eller kortsiktiga förbättringar i er möjlighet att bekämpa kriminalitet?
10. Tror du att du hade stött på utmaningar med att implementera lagstiftningen om visitationszoner i praktiken?
  - Har du några exempel på när du tror det hade fungerat/inte fungerat?

Alternativa åtgärder:

11. Tycker du att lagstiftningen kan förändras på något sätt för att underlätta polisens arbete att bekämpa kriminella gäng?
12. Finns det något annat som vi inte har pratat om som du anser kan ha en påverkan på polisens möjligheter att bekämpa organiserad kriminalitet?